

Critical thinking formation of prospective specialist of technical area

Iryna Tamozhska

Department «Theory and Method of Professional Education»,
Kharkiv National Pedagogical University named after
Skovoroda, UKRAINE, Kharkiv, st. Artema, 29,
E-mail: itamozska@rambler.ru

The present paper shows that reformation of professional educational system is impossible without quality increase in training of future technical establishments specialists who are able to function successfully in informational society, to be exact, to find and work out information for contemporary making the responsible decision so the critical thinking formation, which can be found in ability to critical analysis of events, processes, situations that is making optimal decisions of professional problems in correspondence to the criteria, activation on specialist personal position, protection development from negative informational influence etc is essential characteristics of social situation connected with professional training of technical specialists.

The important role in realization of modern approaches to critical thinking formation is played by using business communication means which help to regulate the relations of specialists in professional activity, priority determination in business behavior, ability to react on the questions and demands of the environment subjects, give reasons for building business communications with different representatives of internal and external world, eliminate rival shortage. In the work we should underline some features in business communication of technical area specialists' professional activity, exactly: strict logic domination in nature-scientific theories of professional education, simultaneous correlation of own activity with laws of entire people existence, moral believes and values; uncertainty of conditions of innovation activity, negative side of informational influence etc.

The important role in critical thinking formation in the research was given to argumentation skills formation (thesis formulation, finding and choosing arguments and facts, correlation a conclusion and a thesis, speaking means of argumentation broadening, defining reason consequences connections evaluation argumentation convincing, achieving contacts with audience, effective speaking model planning, control of dialogical situation as a whole and so on). We suggested the system of work for argumentation skills formation in students of higher technical educational establishments the specificity of which is the connection of theoretical question with professional-speaking situations in «Ukrainian language (professional direction)».

Формування критичного мислення майбутніх фахівців технічної галузі

Ірина Таможська

Кафедра теорії і методики професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, УКРАЇНА, м. Харків, вул. Артема, 29,
E-mail: itamozska@rambler.ru

У статті проаналізовано актуальність питання формування критичного мислення майбутніх фахівців технічної галузі. Звертається увага на ефективність використання засобів ділової комунікації в реалізації сучасних підходів до досліджуваної проблеми. Розглянуто особливості ділової комунікації в професійній діяльності фахівців технічної галузі, а також засобів ділової комунікації задля формування критичного мислення майбутніх фахівців технічної галузі. Особливу роль було приділено формуванню навичок аргументації. Запропонована система роботи щодо їх формування у курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Ключові слова – професійна освіта, критичне мислення, ділова комунікація, засоби ділової комунікації.

I. Вступ

Реформування професійної системи освіти неможлива без підвищення якості підготовки майбутніх фахівців технічної галузі, здатних успішно функціонувати в інформаційному суспільстві, зокрема, використовувати сучасні інструменти та технології комунікації, знаходити та обробляти інформацію задля прийняття відповідального рішення. Тому формування критичного мислення особистості, що проявляється в здатності до критичного аналізу явищ, процесів, а саме: продукування оптимальних рішень професійних проблем у відповідності до певних критеріїв, активізації особистісної позиції фахівця, захисній установці від негативних інформаційних впливів тощо, є суттєвою характеристикою соціальної ситуації щодо професійної підготовки фахівців.

II. Формування цілей роботи

Метою статті є висвітлення особливостей формування критичного мислення майбутніх фахівців технічної галузі засобами ділової комунікації.

III. Результати дослідження

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел з проблеми дослідження свідчить про те, що базовим теоретичним та методичним питанням професійної підготовки фахівців приділяли увагу дослідники В.Гриньова, В.Свєдокімов, С.Золотухіна, О.Іонова, М.Лазарєв, В.Лозова, О.Микитюк, О.Пехота, О.Подберезький, О.Попова, І.Прокопенко, Г.Троцько та інші. Водночас, вагоме значення критичного мислення особистості знайшло відображення в роботах Т.Воропай, І.Загашева, Д. Клустера, В.Корженка, О.Коржуєва, С.Короля, К.Мередіт,

Т. Олійник, В.Попкова, К.Поппера, Ч.Темпла, О.Тягла, О.Федорова, Д.Халперн та інших.

Крім того, аналіз сучасних досліджень з професійної освіти дозволяє зробити висновок про суттєвий вплив спілкування на розумові процеси різного рівня: від засвоєння знань до рішення творчих завдань. Ділова комунікація є вагомою детермінантою пізнавальних процесів, в умовах якої ефективність і динаміка пізнавальних процесів істотно відрізняється від тих результатів, які характеризують ці процеси в умовах ізольованої діяльності індивіда. Слід зазначити особливості ділової комунікації в професійній діяльності фахівців технічної галузі, а саме: домінування строгої логіки природничо-наукових теорій у професійній освіті, співвіднесення власних дій із законами загальнолюдського існування, моральними переконаннями та цінностями; невизначеність умов інноваційної діяльності фахівця, негативність інформаційного впливу тощо [1].

Розвиток засобів ділової комунікації та їх залучення до процесу навчання і виховання було зорієнтоване на новизну змісту реалізації своїх зусиль та на якісно нові результати (І.Амінов, В.Андрійова, Л.Бузунова, М.Василик, Є.Жариков, Д.Лейхіф, М.Леонов, В.Лозова, Ф.Маркіна, А.Панфилова, Д.Пенроуз, В.Снетков Л.Титова, І.Яковлев та інші). Використання сучасних засобів ділової комунікації сприяють регулюванню відносин співпраці фахівців у професійній діяльності, визначенню пріоритетів ділової поведінки, можливості швидко реагувати на запити та потреби суб'єктів зовнішнього середовища, обґрунтованій побудові ділових комунікацій з різними представниками зовнішнього оточення (визначення стратегічних клієнтів, стратегічних партнерів та постачальників, стратегічних конкурентів), усунення конкурентних недоліків. Тому використання у ВНЗ технічного профілю відповідних засобів навчання, які реалізують сучасні підходи до формування критичного мислення, є вкрай актуальним.

Наше дослідження підтвердило, що формування критичного мислення студентів ВНЗ технічного профілю засобами ділової комунікації буде ефективним, якщо: 1) до змісту дисциплін мовної підготовки будуть включені блоки навчальної інформації, орієнтовані на послідовне та систематичне формування критичного мислення; 2) студенти залучатимуться до активної пізнавальної діяльності з виконання спеціальних пізнавальних завдань і вправ різного рівня складності, що забезпечують послідовне формування критичного мислення; 3) використовуватимуться відповідні методи організації навчального процесу та засоби ділової комунікації, що забезпечують високу інтенсивність і якість комунікації.

Спираючись на результати психологічних досліджень щодо видів ділової комунікації (пізнавального, переконуючого, експресивного), ми виокремили відповідні засоби ділової комунікації (аргументація;

характеристика причинно-наслідкових зв'язків, порівняльний аналіз; раціональне структурування інформації; мовна культура та ораторське мистецтво; опора на актуальні потреби індивіда, ситуативна обумовленість інформації; демонстрація конгруентності; емоційно забарвлений, образний лексикон тощо)

У такий спосіб, особливу роль у нашому дослідженні було відведено формуванню навичок аргументації, зокрема: формулювання тези, знаходження та добирання аргументів і фактів, співвіднесення висновку з тезою, розрізнення мовних засобів аргументації, оцінювання переконливості аргументації тощо. Запропонована система роботи щодо формування навичок аргументації студентів вищих навчальних закладів технічного профілю у курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)», специфікою якої є поєднання теоретичних питань з професійно-мовленнєвими ситуаціями. Безперечно, це потребує застосування знань того, як слід розмірковувати, яким чином підсилювати аргументування, які шляхи існують для впливу на логіку опонента тощо. У результаті комунікативної активності відбувається збагачення різних форм професійно-ділового спілкування, формування навичок ефективної комунікації та критичного мислення майбутніх фахівців, що підготує їх до розв'язання кола проблем у подальшій фаховій діяльності [2].

Висновок

У теперішній час Україна намагається вступити у співтовариство високорозвинених країн, труднощі її демократичної модернізації суттєво впливають на швидкість розбудови інформаційного суспільства, виявляючи напрями подальшої трансформації соціокультурного життя. Зрозуміло, особливості цих процесів обумовлює вирішення проблем належної підготовки фахівця до опрацювання інформації, що передбачає складні процеси мислення.

Підсумовуючи, зазначимо, що у ході дослідження з'ясовано специфіку підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності, що забезпечило професійне спрямування процесу формування критичного мислення студентів, визначено критерії, показники та рівні сформованості критичного мислення студентів ВНЗ технічного профілю, а також розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо реалізації технології формування їх критичного мислення з використанням засобів ділової комунікації.

Література

- [1] Василик М.А. Основы теории коммуникации: учеб. / М.А. Василик. – М.: Гардарики, 2003. – 615 с.
- [2] Кузина Е.Б. Лекции по теории аргументации: учеб. пособие / Е.Б. Кузина. – М.: Изд-во МГУ, 2007. – 136 с.